

Synopsis van de Bijbel: Titus

door: J.N. Darby

Titus 1-3

Hoofdstuk 1

De brief aan Titus houdt zich bezig met de handhaving van *de orde* in de gemeenten van God. Het bijzondere doel van de brieven aan Timotheüs was de handhaving van *de gezonde leer*, hoewel de apostel ook over andere dingen spreekt, met betrekking waartoe hij Timotheüs aanwijzingen geeft voor zijn gedrag. Dit zegt de apostel ons zelf. In de eerste brief aan Timotheüs zien wij dat Paulus zijn geliefd kind in het geloof te Efeze had gelaten, om erop toe te zien dat daar geen andere leer werd gebracht; de gemeente wordt gezien als de pilaar en grondslag van de waarheid. In de tweede brief treffen we de middelen aan waardoor de christenen versterkt kunnen worden in de waarheid, wanneer de meerderheid daarvan afgeweken is.

Hier in Titus zegt de apostel nadrukkelijk, dat hij hem op Kreta had gelaten met de bedoeling het ontbrekende in orde te brengen en in elke stad oudsten aan te stellen. Hoewel Paulus min of meer dezelfde gevaren voor de aandacht had waarover hij aan Timotheüs schreef, zien wij toch dat de apostel direct zijn onderwerp aansnijdt met een kalmte die aantoont dat die gevaren niet op dezelfde manier zijn gedachten in beslag namen. Zodoende kon de Geest hem meer doen bezig zijn met de normale wandel van de gemeente.

Daardoor is deze brief veel eenvoudiger van aard. Het onderwerp van de brief aan Titus is als volgt: de wandel die de christenen past met het oog op de handhaving van de orde in hun onderlinge verhoudingen; en de grote beginselen waarop deze wandel berust. De toestand van de gemeente komt weinig voor onze aandacht. Waarheden die meer in hun geheel voortvloeien uit de christelijke openbaring en die kenmerkend zijn hiervoor, passen meer in *deze* brief dan in de brieven die aan Timotheüs zijn gericht. Anderzijds worden profetieën ten aanzien van de toekomstige toestand van het christendom en de ontwikkeling van het verval dat al had ingezet, hier niet herhaald. Terwijl bepaalde waarheden die het christendom betreffen hier op bijzondere wijze worden meegedeeld, is de toon van de brief kalmer en gewoner.

Er wordt hier evenals in 2 Timotheüs 1 speciaal gesproken over de belofte van het eeuwige leven. Deze

belofte, en de openbaring van God als de Vader in Christus, onderscheidt het christendom van het Jodendom. Maar in deze brief worden de belangrijkste bakens van het christendom al dadelijk in het begin uitgezet. De onderwerpen van de aanhef zijn: het geloof van de uitverkorenen, de waarheid die in overeenstemming met de godsvrucht is, de belofte van het eeuwige leven, gedaan voordat de wereld begon, en de openbaring van het woord van God door middel van de prediking. De titel "Heiland" wordt hier, evenals in Timotheüs, zowel verbonden aan de naam van God als aan die van Christus.

Deze inleiding is niet zonder betekenis. De apostel stelt hierin aan Titus voor wat kenmerkend is voor zijn apostelschap en wat het bijzondere onderwerp van zijn bediening is. Het is niet de voortzetting van het Jodendom, maar de openbaring van het leven en van de belofte van het leven dat er was (dat wil zeggen in Christus, het voorwerp van Gods raadsbesluiten) voordat de wereld bestond. Het geloof was daarom niet te vinden in de belijdenis van de Joden, maar bij de uitverkorenen die door genade tot de kennis van de waarheid waren gebracht. Het was het geloof van de *uitverkorenen*: dit is een belangrijke zaak, die ook kenmerkend is voor het geloof in deze wereld. Weliswaar kunnen anderen het als een systeem aannemen; maar op zichzelf beschouwd is het geloof, het geloof van de uitverkorenen van God.

Bij de Joden was dit anders. De openbare belijdenis van hun leer en het vertrouwen op de beloften van God, *kwam iedereen toe die als Israëliet was geboren*. Sommigen maken misschien aanspraak op het christelijk geloof, maar het is het geloof van de *uitverkorenen*. Dit geloof is van zodanige aard, dat de natuurlijke mens het niet aanneemt en het ook niet kan bevatten; het is voor hem een steen des aanstoets. Het geloof schenkt een relatie met God, die voor de mens van nature onbegrijpelijk is en tevens aanmatigend en onverdraaglijk. Maar voor de uitverkorenen is het de vreugde van hun ziel, het licht van hun verstand, en de steun van hun hart. Het plaatst hen in een betrekking tot God, die alles inhoudt wat hun hart maar wenst, die echter volkomen afhankelijk is van Wie *God* is; en hiernaar verlangt de gelovige. Het is een persoonlijke betrekking met God Zelf; het is dan ook het geloof van de uitverkorenen van God. Vandaar dat het evengoed

voor de volken is als voor de Joden. Dit geloof van de uitverkorenen van God is betrouwbaar en intiem van aard, het staat in betrekking tot God Zelf. Het steunt op Hem, het kent het geheim van Zijn eeuwige raadsbesluiten – de liefde die de uitverkorene maakte tot het voorwerp van Zijn raadsbesluiten.

Maar er is nog iets kenmerkends dat met het geloof verbonden is, namelijk de belijdenis tegenover de mensen. Door de geopenbaarde waarheid maakt God Zichzelf bekend en verlangt Hij de onderwerping van de menselijke geest en de aanbidding van het hart. De waarheid brengt ons in een waarachtige betrekking tot God. Het is de kennis van de waarheid die in overeenstemming is met de *godsvrucht*, het dienen van de levende en waarachtige God. De belijdenis van de waarheid is daarom een belangrijk kenmerk van het christendom en van de christen. In het hart leeft het geloof van de uitverkorenen, het persoonlijk geloof in God en in het geheim van Zijn liefde; maar er is ook de belijdenis van de waarheid.

De hoop van dit geloof nu wordt niet bepaald door aardse welvaart, een talrijk nageslacht, of de aardse zegening van een volk dat door God als Zijn eigen volk wordt erkend. Die hoop is *het eeuwige leven*, dat God beloofd heeft in Christus voordat de wereld er was; het staat buiten de wereld, buiten de goddelijke regering van de wereld en de openbaring van het karakter van Jahweh in die regering. Het is de hoop van het eeuwige leven. Het is verbonden met de natuur en met het karakter van God Zelf: het vindt zijn oorsprong in Hem, het komt uit Hem voort, en het was het plan van Zijn genade. De verklaring dat dit zo was in Christus, werd gedaan voordat de wereld bestond, waarin de eerste mens in verantwoordelijkheid zijn plaats zou krijgen.

Het falen van de eerste mens in zijn verantwoordelijkheid blijkt uit diens hele geschiedenis tot op Christus, de tweede Mens, en tot aan het kruis waar Hij de gevolgen van ons falen droeg. Op het kruis verwierf Hij voor ons ook dat eeuwige leven, dat wij in een volkomen heerlijkheid met Hem zullen bezitten. De wereld waarin de eerste mens werd binnengeleid, is ook de sfeer van Gods regering over alles wat aan Hem onderworpen is – dit is heel iets anders dan de gemeenschap van een leven waardoor men deelgenoot is van Zijn *natuur*, waarvan dit leven ook de weerspiegeling is. Dit is de hoop van het evangelie (want we spreken hier niet over de gemeente), het geheim en de schat van het geloof van de uitverkorenen, waarvan het geopenbaarde Woord ons verzekert.

"Belooft vóór de tijden van de eeuwen", is een merkwaardige en belangrijke uitdrukking. Wij krijgen toegang tot de gedachten die God had *voordat* dit steeds veranderende toneel bestond, dat getuigt van de broosheid en de zonde van het schepsel, van het geduld van God en van Zijn wegen in genade en in gericht. Het eeuwige leven is verbonden met de onveranderlijke natuur van God, met raadsbesluiten die even vast en blijvend zijn als Zijn natuur, met beloften waarmee Hij

ons niet kan misleiden en waaraan Hij niet ontrouw kan zijn. Ons aandeel in het eeuwige leven was er al vóór de grondlegging van de wereld – niet alleen in de raadsbesluiten van God, niet alleen in de Persoon van de Zoon, maar ook in de *beloften* die aan de Zoon werden gedaan in Zijn verbondenheid met ons. Het was het onderwerp van de mededelingen die de Vader deed aan de Zoon, waarvan wij de voorwerpen waren, terwijl ze aan de Zoon werden toevertrouwd¹. Wonderlijk dat ons is bekendgemaakt welk gesprek er in de hemel is gevoerd! En dat wij de mededelingen mogen kennen die gericht werden aan de Zoon, opdat wij zouden begrijpen hoeveel belang God in ons stelt en wij Zijn gedachten zouden kennen, waarvan wij in Christus vóór de tijden van de eeuwen de voorwerpen waren!

Door dit gedeelte wordt het ons ook duidelijker wat het woord van God is. Het woord is de mededeling, *in de tijd*, van de eeuwige gedachten van God Zelf in Christus. Het woord van de prediking treft de mens aan onder de macht van de zonde, het openbaart vrede en verlossing, en het laat zien hoe wij deel kunnen hebben aan het resultaat van Gods gedachten. Maar deze gedachten zelf zijn niets anders dan het plan, het eeuwig voornemen van Zijn genade in Christus, om ons in Hem eeuwig leven te geven – een leven dat er was in God voordat de wereld bestond. *Het woord* wordt gepredikt, kenbaar gemaakt (d.w.z. de openbaring van de gedachten van God in Christus). Welnu, deze plannen hebben ons in Christus het eeuwige leven geschonken; en dit werd beloofd vóór de tijden van de eeuwen. De uitverkorenen geloven en weten het; en zij bezitten het leven zelf. Zij hebben het getuigenis in zichzelf; maar het woord van de prediking is de algemene bekendmaking waarop het geloof is gegrond. Het woord heeft algemeen gezag over het geweten van de mensen, of zij het aannemen of niet. Precies zoals in 2 Timotheüs 1:9-11 wordt het hier in Titus 1:2-3 voorgesteld als de blijde boodschap van de behoudenis, maar nu *openbaar* gemaakt.

Men zal opmerken dat *geloof* hier het geloof is in een waarheid die men persoonlijk bezit en kent; een geloof dat alleen de uitverkorenen kunnen hebben, die de waarheid bezitten zoals God die onderwijst. "Het geloof" wordt ook gebruikt ter omschrijving van het christendom als stelsel in tegenstelling tot het Jodendom. Hier is het geloof de verborgenheid van God, in tegenstelling tot een wet die werd uitgevaardigd aan een volk dat op afstand bleef. Deze belofte, die al dateerde van vóór de geopenbaarde eeuwen, en waarvan de toepassing *vrijmachtig* was, werd vooral toevertrouwd aan de apostel Paulus. Hij moest door de prediking deze belofte bekendmaken.

¹ Vgl. Spreuken 8:30-31, Lukas 2:14, en Psalm 40:6-8; "de oren doorboord" kan beter vertaald worden met: "U hebt oren (uit)gegraven voor Mij" – dat wil zeggen een lichaam voorbereid om de plaats van gehoorzaamheid, van een Slaaf in te nemen (Fil. 2); zo is het vertaald in de Septuaginta, en in Hebreeëns als juist aangenomen.

Petrus predikte meer het evangelie als de vervulling van de beloften *aan de vaders*, die Paulus overigens ook erkende. Petrus spreekt daarbij over de gebeurtenissen uit de evangeliën, die de beloften bevestigden en staafden door middel van de kracht van God. God heeft die gemanifesteerd in de opstanding van Jezus: Zijn verrijzenis is het getuigenis van de kracht van dit leven. Johannes stelt het eeuwige leven meer voor in de Persoon van Christus, en dan meegedeeld aan ons; hij zet uiteen wat de vruchten zijn die dit leven kenmerken.

We zien dat de apostel in Titus niet even vertrouwelijk is als in Timotheüs. Titus was een geliefde en trouwe slaaf van God en ook een echt kind van Paulus in het geloof. Maar Paulus opent zijn hart niet op dezelfde wijze voor hem, want hij deelt hem niet al zijn bezorgdheid mee, of de dingen waarover hij moest klagen; hij stort zijn ziel niet uit tegenover hem, zoals hij dat deed tegenover Timotheüs. Het is een bewijs van vertrouwen als iemand spreekt over *alle* dingen die hem in beslag nemen, dingen in het werk die verontrustend zijn en het hart dreigen te breken. Men heeft dat vertrouwen ten aanzien van het werk en men spreekt daarover met het oog op zichzelf, met het oog op allen, zonder terughoudendheid; men hoeft niet af te meten hoever men kan gaan om te spreken over zichzelf, over wat men gevoelt, over alles. Dit doet de apostel tegenover Timotheüs, en het heeft de Heilige Geest behaagd dit voor ons te schilderen.

Toen de apostel aan Timotheüs schreef, werden zijn gedachten bovenal in beslag genomen door de gezonde leer: de vijand gebruikte in zijn werk andersoortige leer en probeerde zo de gemeente te verwoesten. Opzieners komen hem alleen als iets bijkomstigs in gedachten. Hier nemen ze een belangrijke plaats in. Paulus had Titus op Kreta gelaten om het ontbrekende in orde te brengen en in iedere stad oudsten aan te stellen, zoals hij hem al bevolen had. Het gaat er hier niet om dat iemand de wens had opziener te worden, en daarom worden hier ook niet de passende kenmerken beschreven. Het gaat hier om het *aanstellen* van oudsten; voor die taak was Titus toegerust met gezag van de kant van de apostel. De nodige eigenschappen worden hem bekendgemaakt, opdat hij de juiste beslissingen kon nemen die spoorden met de wijsheid van de apostel. Zodoende werd hij enerzijds bekleed met gezag om oudsten aan te stellen, en anderzijds onderwees de apostel hem wat betreft de vereiste eigenschappen. Apostolisch gezag en wijsheid werkten *samen* om hem bekwaam te maken dit ernstige en belangrijke werk te verrichten.

We zien ook dat deze afgevaardigde van de apostel gemachtigd werd in orde te brengen wat noodzakelijk was voor het welzijn van de gemeenten op Kreta. Ze waren al gesticht, maar hadden toch aanwijzingen nodig met betrekking tot allerlei bijzonderheden in hun wandel. Het vereiste de zorg van een apostel om deze aanwijzingen te geven, aangezien die ook nodig was voor de aanstelling van ambtsdragers in de gemeenten. Deze taak had de apostel toevertrouwd aan de

beproefdheid van Titus. Hij had hem daartoe mondeling reeds gemachtigd en hier doet hij het schriftelijk. Als men nu Titus verwierp, dan verwierp men de apostel en bijgevolg de Heer die hem had gezonden. Gezag in de gemeente van God is een belangrijke zaak, iets dat van God Zelf uitgaat. Het kan uitgeoefend worden door de invloed van de gaven die God schenkt; ook door ambtsdragers, als God hen aanstelt door werktuigen die Hij heeft uitgekozen en tot dat doel heeft gezonden.

Het is niet nodig hier in bijzonderheden in te gaan op de eigenschappen die nodig waren om op gepaste wijze het ambt van opziener te kunnen vervullen. Het zijn, in grote trekken, dezelfde kenmerken die in de brief aan Timotheüs worden genoemd. Het zijn eigenschappen, geen gaven; uiterlijke, zedelijke, bijkomstige eigenschappen, die bewezen dat een persoon geschikt was voor de taak om over anderen te waken. Misschien wekt het verwondering dat grove wangedragingen genoemd worden: zoals geen drinker, geen vechter. Maar de gemeenten waren eenvoudiger dan men denkt; en de personen die de gemeenten vormden, hadden nog maar kort geleden de meest betreurenswaardige gewoonten de rug toegekeerd. Daarom ook was het nodig dat iemands vroegere gedrag het respect van anderen afdwong; dit was van belang om het ambt van opziener te kunnen uitoefenen. Het was ook nodig dat degene die met deze taak werd belast, in staat was de tegensprekers te weerleggen. Want zij zouden met tegensprekers te maken krijgen; vooral onder de Joden, die altijd en overal actief waren in hun verzet tegen de waarheid, en op listige manier probeerden de gedachten van de mensen te verwarren.

De aard van de Kretenzen veroorzaakte andere moeilijkheden, en vereiste de uitoefening van afdoend gezag. Het Jodendom vermengde zich met deze landsaard. Het was nodig pal te staan en met gezag op te treden, opdat ze gezond in het geloof zouden blijven. Bovendien moest hij spreken over inzetten en overleveringen van mensen, plagen in de gemeente van God die Hem tot jaloersheid prikkelen en die, doordat ze de mens verheffen, in strijd zijn met Zijn genade. Het ene was niet rein, iets anders was weer verboden door een inzetting. God vraagt echter het *hart*. Voor de reinen is alles rein; iemand wiens hart besmet is, hoeft niet buiten zichzelf te gaan zoeken naar iets onreins; maar het komt hem wel goed uit om dit te doen, want dan kan hij vergeten wat binnen in hem is. Het verstand en het geweten zijn al bedorven. Zij spreken erover dat zij God kennen, maar met hun werken verloochenen zij Hem, daar zij onnut zijn en verwerpelijk wat betreft ieder waarachtig goed werk.

Hoofdstuk 2

Titus moest niet alleen oudsten aanstellen om toezicht te houden, maar nu hij – bekleed met gezag – op Kreta was, moest hij zelf ook waken over de orde en de morele wandel van de christenen. Hij kreeg de opdracht (dit is het geval in alle pastorale brieven), om toe te zien dat iedereen wandelde, al naar gelang zijn plaats, in overeenstemming met wat moreel gewent was en juist in de betrekkingen waarin hij stond. Dit is heel belangrijk en beschermt de gelovigen voor de aanvallen van de satan en voor verwarring in de gemeente. In de gemeente heerst ware vrijheid; morele orde waarborgt deze vrijheid. Maar de vijand vindt geen betere aanleiding om de Heer oneer aan te doen, het getuigenis te gronde te richten en alles in wanorde te brengen, dan wanneer de christenen vergeetachtig zijn wat betreft de heilige orde onder hen; en zo geeft de vijand de wereld aanleiding om te lasteren. Laten wij onszelf niet misleiden. Als wij deze dingen die moreel passen en in onze relaties welvoeglijk zijn, niet handhaven (en ze *zijn* mooi en kostbaar), dan maakt de vrijheid plaats voor wanorde. Die voortreffelijke vrijheid van het christenleven is de wereld onbekend, zij weet niet wat genade is; maar wanorde is tot oneer van de Heer en brengt alles in verwarring.

Vaak heeft men bemerkt dat menselijke zwakheid aanleiding geeft tot wanorde waar christelijke vrijheid heerst. In plaats van naar het ware geneesmiddel te zoeken, heeft men de vrijheid tenietgedaan. Men bant de kracht en de werking van de Geest uit – want waar de Geest is, daar is vrijheid in ieder opzicht – en de vreugde van de nieuwe relaties waarin allen één zijn. Maar, terwijl de Geest zo nodig iedere band om des Heren wil verbreekt, erkent Hij toch iedere verhouding die God heeft gemaakt, zelfs wanneer wij ze verbreken - zoals de dood doet - omdat dit vereist wordt door de roepstem van Christus, die boven alle relaties uitgaat. Maar zolang wij ons in die relaties bevinden (de roeping van Christus daargelaten), horen wij te handelen zoals gepast is in die betrekkingen. Oud en jong, man en vrouw, kind en ouder, slaaf en meester: allen moeten tegenover elkaar hun eigen verplichtingen in acht nemen, zich gedragen in overeenstemming met de positie die ze innemen.

De "gezonde leer" houdt rekening met dit alles, en vermaant en waarschuwt om al deze welvoeglijke dingen te handhaven. Dit is het onderricht dat de apostel hier aan Titus geeft, achtereenvolgens met betrekking tot oude mannen, oude vrouwen, jonge vrouwen (in verhouding tot hun echtgenoten, hun kinderen en hun hele leven, dat huiselijk en bescheiden hoort te zijn), jonge mannen, voor wie Titus altijd een voorbeeld moest zijn; slaven met hun meesters. En vervolgens de plichten die allen hebben tegenover overheden en machten, en stellig ook tegenover alle mensen.

Voordat hij dit laatste punt aanroert, stelt hij de grote beginselen vast die ten grondslag liggen aan het gedrag van de heiligen onderling in deze wereld. Voor hun

gedrag ten opzichte van overheden en machten en de wereld is er een ander motief. Het gedrag van de christenen in de gemeente heeft als grondslag en motief de bijzondere leerstukken van het christendom. We vinden deze in hoofdstuk 2:11-15, waar over dat gedrag gesproken wordt. Het motief dat in het bijzonder geldt voor onze wandel met betrekking tot de wereld, vinden we in hoofdstuk 3:3vv.

Hoofdstuk 2:11-15 bevat een opmerkelijk beknopte samenvatting van het christendom, niet precies van de leerstellingen van het christendom, maar van het christendom als een praktische werkelijkheid voor de mensen. *De genade is verschenen*. Ze is verschenen: niet beperkt tot een bepaald volk, maar voor alle mensen; niet met tijdelijke beloften en zegeningen, maar heil aanbrengend. Deze genade komt met het heil van God tot alle mensen. Ze verwacht geen gerechtigheid van mensen, ze brengt heil aan hen die dat nodig hebben. Kostbare en eenvoudige waarheid, die ons God doet kennen en ons onze plaats aanwijst, maar in overeenstemming met de genade die alle hindernissen heeft overwonnen om zich, in de soevereine goedheid van God, tot ieder mens op aarde te richten.

Nu de genade van God dit heil heeft gebracht, onderwijst ze ons in alle opzichten met het oog op onze wandel op aarde, en wel met betrekking tot onszelf, tot andere mensen, en tot God. Met verzaking van alle goddeloosheid en de begeerten die hun bevrediging vinden in deze wereld, moeten wij de wil van het vlees in ieder opzicht in toom houden en *ingetogen* leven. Wij moeten de aanspraken van anderen erkennen en *rechtvaardig* leven. Wij moeten de rechten van God over onze harten erkennen en *godvruchtig* leven. Maar ook onze *toekomst* wordt verlicht door de genade. Ze onderwijst ons om te wachten op de gelukzalige hoop en de verschijning van de heerlijkheid van onze grote God en Heiland, Jezus Christus.

De genade is verschenen. Ze leert ons hoe we hier beneden hebben te wandelen, en de verschijning te verwachten van de heerlijkheid in de Persoon van Jezus Christus. En onze hoop is goed gefundeerd. Christus is terecht kostbaar voor ons. Wij kunnen met het volste vertrouwen denken aan Zijn verschijning in heerlijkheid, die ook de sterkste drijfveer kan zijn voor een leven dat aan Zijn eer is toegewijd. Hij heeft Zichzelf gegeven voor ons, om ons van alle wetteloosheid te verlossen en *voor Zichzelf* een volk te reinigen dat Hem op grond van Zijn rechten toebehoort en ijverig is - in overeenstemming met Zijn wil in Zijn natuur - in goede werken.

Dit leert ons wat het christendom is. Het voorziet in alles: in het verleden, het heden en de toekomst, in overeenstemming met Gods gedachten. Het verlost ons van de wereld en maakt ons tot een voor Christus Zelf afgezonderd volk, overeenkomstig de liefde waarmee Hij Zichzelf voor ons heeft overgegeven. Het is *reiniging*, maar een reiniging die ons aan Christus toewijdt. Wij behoren Hem toe als Zijn bijzonder deel, Zijn bezit in deze wereld. Wij worden aangevuurd door

de liefde die in Hem is, om goed te doen aan anderen en te getuigen van Zijn genade. Dit is een kostbaar getuigenis van wat het christendom is in de praktijk, als het werk van Gods genade.

Hoofdstuk 3

Met betrekking tot het gedrag van de christenen tegenover de wereld, heeft de genade het geweld uitgebannen, evenals de geest van opstand en verzet die het hart beweegt van degenen die niet geloven. Deze geest heeft als oorsprong de *eigenwil*, die ernaar streeft eigen rechten te handhaven in verhouding tot anderen.

De christen heeft zijn deel, zijn erfdeel, *elders*. Hij is hier rustig en ootmoedig en staat klaar om goed te doen. Zelfs wanneer anderen gewelddadig en onrechtvaardig handelen tegen hem, houdt hij steeds in herinnering dat hij vroeger niet anders was. Dit is een moeilijk te leren les, want geweld en onrecht brengen het hart in beroering. Maar de gedachte dat het *zonde* is, en dat wij vroeger ook slaven van de zonde waren, brengt geduld en godsvrucht teweeg. Alleen de *genade* heeft het verschil bewerkt, en in overeenstemming met die genade zullen wij moeten handelen tegenover anderen.

De apostel geeft een beknopte maar treurige samenvatting van wat de mens naar het vlees kenmerkt, wat wij eens waren. De zonde was onverstand en ongehoorzaamheid. De zondaar werd misleid, hij was de slaaf van lusten en begeerten, vol boosheid en afgunst, hatelijk en anderen hatende. Zo is de mens die gekenmerkt wordt door het kwaad. Maar de goedertierenheid van onze Heiland-God is verschenen, Zijn welbehagen en liefde die naar *mensen* uitgaan. Wat een heerlijk karakter van God! ²

Het karakter dat God heeft aangenomen is dat van een *Heiland*, de naam die Hij met name in deze drie brieven draagt. De bedoeling is dat onze wandel het stempel draagt van die naam, en dat die onze geest doortrekt. Onze wandel in de wereld en ons gedrag ten opzichte van anderen zijn afhankelijk van de beginselen van onze betrekkingen tot God. Wat ons anders heeft gemaakt dan de overige mensen is niet een of andere verdienste in onszelf, niet een of andere persoonlijke superioriteit: want wij waren eenmaal net zoals zij. Het is de tedere liefde en genade van de barmhartige God. Hij is goedertieren en barmhartig voor ons geweest; wij hebben geleerd wat dat betekent, en zijn het nu voor anderen. Inderdaad heeft deze barmhartigheid, toen wij gereinigd en vernieuwd werden, gewerkt door een beginsel en in een

levenskring die zo volkomen nieuw zijn, dat wij niet meer met de wereld kunnen wandelen zoals wij vroeger deden. Maar wij handelen tegenover anderen, die zich nog in de modderpoel van de wereld bevinden, zoals *God* tegenover ons heeft gehandeld om ons eruit te halen. Hij deed dit opdat wij die dingen zouden genieten, waarvan wij nu volgens hetzelfde genadebeginsel verlangen dat ook *anderen* erin delen. Het besef van wat wij eens waren, en van de manier waarop God tegenover ons heeft gehandeld, beheerst ons gedrag tegenover anderen.

Toen de goedertierenheid van onze Heiland-God verscheen, was dit niet iets vaags en onzeker. *Hij heeft ons behouden*, niet op grond van werken der gerechtigheid die wij hadden gedaan, maar in overeenstemming met Zijn barmhartigheid, door ons te wassen en te vernieuwen. Dit is de tweeledige aard van het werk van God in ons. Dezelfde twee punten vinden wij in Johannes 3 in het gesprek van de Heer met Nicodemus. Alleen wordt hier in Titus eraan toegevoegd wat nu op zijn plaats is vanwege het volbrachte werk van Christus, namelijk dat de Heilige Geest ook rijkelijk over ons is uitgestort om de kracht te zijn van dat nieuwe leven waarvan Hij de bron is. De mens wordt gewassen, gereinigd. Hij wordt gewassen van zijn vroegere gewoonten, gedachten, verlangens, in praktische zin. We wassen iets dat bestaat. De mens was zedelijk slecht en verontreinigd in zijn innerlijk en uiterlijk leven. God heeft ons behouden door ons te reinigen; Hij kon dit op geen andere manier doen. Om in betrekking te staan tot Hem moet er praktische reinheid zijn.

Maar deze reiniging was grondig. Het was niet de *buitenkant* van het vat. Het was reiniging door middel van wedergeboorte; ongetwijfeld verbonden met het meedelen van een nieuw leven, dat de bron is van nieuwe gedachten. Dit leven staat in relatie met Gods nieuwe schepping en het kan van Zijn tegenwoordigheid genieten in het licht van Zijn aanschijn. Maar op zichzelf is de wedergeboorte de overgang uit de toestand waarin wij ons bevonden naar een geheel nieuwe toestand – een overgang uit het vlees door de dood, naar de staat van de opgestane Christus. Maar er is ook een kracht die werkzaam is in dit nieuwe leven en die het leidt in de christen. Het is niet alleen maar een subjectieve verandering. Het is een goddelijk Persoon die handelend optreedt, die werkzaam is en iets nieuws meedeelt, iets waarvan Hij de bron is – de Heilige Geest Zelf. Het is God die werkt in het schepsel (want God werkt altijd rechtstreeks in het schepsel *door de Geest*); en op die manier is Hij werkzaam in dit werk van vernieuwing. Het is een nieuwe bron van gedachten in betrekking tot God; het maakt niet alleen dat we kunnen leven, maar het is een kracht, een energie die wat nieuw is in ons te voorschijn brengt.

Er is wel eens gevraagd: Wanneer vindt deze vernieuwing door de Heilige Geest plaats? Gebeurt dat

² In het Grieks is dit het woord *filantropie*, dat de apostel hier gebruikt als hij spreekt over Gods liefde voor mensen. Dit woord heeft veel grotere kracht dan ons woord *filantropie*, omdat *'fil'* vriendschap of een bijzondere genegenheid voor iets uitdrukt.

direct bij het begin, of later na de wedergeboorte ³ waarover de apostel spreekt? Ik ben van mening dat de apostel over vernieuwing spreekt in overeenstemming met de aard van het werk van de Geest. Hij voegt eraan toe dat Hij over ons is uitgestort; dit is kenmerkend voor de genade in dit huidige tijdperk. Paulus toont daarmee aan dat er nog een extra waarheid is, en wel dat de Heilige Geest, die over ons is uitgestort, in ons *blijft*, om ons zodoende door Zijn kracht te bewaren in het genot van de betrekking waarin Hij ons gebracht heeft.

De mens wordt gereinigd met het oog op de nieuwe orde van dingen; maar de Heilige Geest is de bron van een volkomen nieuw leven, geheel nieuwe gedachten; niet alleen van de nieuwe mens zelf, maar van de mededeling van alles wat zich in die nieuwe mens ontwikkelt. Wij kunnen de natuur niet scheiden van de Personen in verbinding waarmee die natuur zich ontwikkelt, die de natuur kenmerken en de sfeer vormen waarin die natuur bestaat. De Heilige Geest geeft de gedachten, scheidt en vormt heel het wezen van de nieuwe mens. Zedelijk kunnen we de gedachte en degene die denkt niet scheiden, wanneer het hart zich ermee bezighoudt. De Heilige Geest is de bron van *alles* in de mens die behouden is; hij wordt uiteindelijk behouden omdat dit zo met hem is.

De Heilige Geest geeft ons niet alleen een nieuwe natuur. Hij geeft ons die in verbinding met een geheel nieuwe stand van zaken ("een nieuwe schepping"), en vervult onze gedachten met de dingen die in deze nieuwe schepping zijn. Dit is de reden dat, hoewel wij eens voor altijd in de nieuwe schepping geplaatst zijn, dit werk - de vernieuwing van de Heilige Geest - voortduurt. Want Hij maakt ons steeds meer de dingen bekend van de nieuwe wereld waarin Hij ons heeft gebracht. Hij neemt van de dingen van Christus en toont ze ons, en alles wat de Vader heeft is van Christus. Ik ben van mening dat "de vernieuwing van de Heilige Geest" dit alles insluit. De apostel zegt immers: "die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort". Zodoende betekent het niet alleen dat wij uit Hem geboren zijn, maar dat Hij in ons werkt, door ons alles bekend te maken wat ons deel is in Christus.

De Heilige Geest is rijkelijk over ons uitgestort door middel van Jezus Christus onze Heiland, opdat wij, gerechtvaardigd door de genade van de Heiland, erfgenamen zouden worden overeenkomstig de hoop van het eeuwige leven. Ik ben van mening dat het voegwoord "opdat" vers 7 verbindt met "behouden (...)" door de wassing van de wedergeboorte en de vernieuwing van de Heilige Geest" (vs. 5). En dat vers

³ Het Griekse woord dat hier gebruikt wordt voor *wedergeboorte* is niet hetzelfde als in Johannes 3. Behalve in Titus wordt het alleen gebruikt aan het einde van Mattheüs 19 als aanduiding van het duizendjarig rijk. De vernieuwing van de Heilige Geest moet onderscheiden worden van de wedergeboorte. De wedergeboorte is de overgang van de ene stand van zaken in de andere.

6: "die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort door Jezus Christus, onze Heiland", een tussenzin is die is ingevoegd met het doel ons te laten zien dat wij deze dingen in hun volheid genieten *door de kracht van de Heilige Geest*.

Zo heeft Hij ons behouden door deze vernieuwing van de Geest, opdat wij erfgenamen zouden worden in overeenstemming met de hoop van het eeuwige leven. Het is niets uiterlijks, aards of lichamelijks. De genade heeft ons het eeuwige leven gegeven. Met het oog hierop zijn wij gerechtvaardigd door de genade van Christus. Zodoende is er energie, kracht en hoop door de rijke gave van de Heilige Geest. Om hieraan deel te hebben zijn wij gerechtvaardigd door Zijn genade; en onze erfenis bestaat uit de onvergankelijke vreugde van het eeuwige leven. God heeft ons behouden, niet door werken, niet door middel van iets dat wij zijn ⁴, maar door Zijn barmhartigheid. Maar Hij heeft ten opzichte van ons gehandeld naar de rijkdom van Zijn genade, in overeenstemming met de gedachten van Zijn eigen hart.

De apostel wenste dat Titus zich zou bezighouden met deze dingen; met dat wat ons met dankzegging in praktische verbinding brengt met God Zelf; met de dingen die ons doen gevoelen wat ons deel is, ons eeuwig deel, in Zijn tegenwoordigheid. Dit werkt op ons geweten, vervult ons met liefde en goede werken, en maakt dat wij al de relaties respecteren waarvan God Zelf het middelpunt is. Wij staan in verhouding tot God in overeenstemming met Zijn rechten. Wij verkeren in de tegenwoordigheid van God, die maakt dat alles wat Hijzelf heeft ingesteld door het geweten wordt geëerbiedigd.

Dwaze twistvragen en geschillen over de wet moest Titus vermijden. Hij moest ook alles vermijden wat de eenvoud zou kunnen tenietdoen van onze verhouding tot God overeenkomstig de rechtstreekse openbaring van Hemzelf en van Zijn wil in Jezus Christus. Het gaat nog steeds om het gnostieke Judaïsme, dat zich verhief tegen de eenvoud van het evangelie door de wet en de menselijke gerechtigheid; en dat door middel van tussenpersonen de eenvoud van het evangelie tenietdeed en daarmee het direct kenmerkende van onze verhouding tot de God van de genade.

Als iemand probeerde zijn eigen meningen voor te stellen om daardoor partijen te vormen in de gemeente, moest Titus hem na de eerste en tweede vermaning verwerpen; zijn geloof was afwijkend. Hij zondigde, hij werd door zichzelf veroordeeld. Hij was niet tevreden met de gemeente van God, met de waarheid van God. Hij wilde zijn eigen waarheid maken. Waarom was hij een christen, als het christendom zoals God het gegeven had, hem niet voldeed? Doordat hij

⁴ Zoals overal wordt hier een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de verantwoordelijkheid van de mens en de zaligmakende genade van God, waardoor Zijn doel wordt bereikt.

een partij vormde voor zijn eigen meningen, veroordeelde hij zichzelf.

Aan het einde van de brief zien we een glimp van de christelijke activiteit die de liefde van God bewerkt, de moeite die gedaan wordt voor de kudde opdat deze alle hulp geniet die God aan de gemeente biedt. Paulus wenste dat Titus naar hem toekwam; maar de Kretenzen hadden zijn diensten nodig en de apostel maakt het vertrek van Titus van het veld waarop hij arbeidde, afhankelijk van de komst van Artemas of Tychicus. Laatstgenoemde was bekend door de diensten die hij aan Paulus had bewezen. We zien ook dat Zenas, een wetgeleerde, en Apollos, die zijn werkzaamheid en ijver eveneens te Efeze en Korinthe had ontplooid, bereid waren zich bezig te houden met het werk van de Heer op Kreta.

Let ook erop dat we twee soorten arbeiders hebben. Er waren er die persoonlijk in verbinding stonden met de apostel als zijn medewerkers; zij vergezelden hem en hij stuurde hen ergens heen om het werk dat hij was begonnen voort te zetten, als hij dat zelf niet langer kon

doen. Er waren er ook die vrij en onafhankelijk van hem werkten. Maar er was geen afgunst vanwege deze tweeledige werkzaamheid. Hij veronachtzaamde de kudde niet die hem lief was. Hij was blij dat er leraars waren die, gezond in het geloof, de planten nat maakten die hijzelf had geplant. Hij moedigde Titus aan om hun alle genegenheid te bewijzen en te voorzien in alles wat ze ook maar nodig mochten hebben op reis. Deze gedachte brengt hem ertoe de volgende raad te geven: namelijk dat het goed is voor christenen om te leren nuttig werk te doen om te voorzien zowel in de behoeften van anderen als in die van henzelf.

De apostel eindigt zijn brief met de groeten die de christelijke liefde altijd bewerkt. Maar, zoals we in het begin hebben gezien, is hier minder openhartigheid dan in de mededelingen die Paulus richt aan Timotheüs. De genade is overal dezelfde; maar er zijn bijzondere gevoelens en verhoudingen in de gemeente van God.

Oude Sporen 2009

